

MOWA BEZDŹWIĘCZNA

łac. *psithyrismus* 'bezdźwięczna mowa, szept'

J.T. Kania wymienia 13 par głosek opozycyjnych(dźwięczna – bezdźwięczna) w języku polskim, które mogą ulegać zamianom: /b – p, bi – pi, d – t, g – k, gi – ki, dz – c, dź – cz, dż – ć, w – f, wi – fi, z – s, ź – sz, ż – ś/.

Mowa bezdźwięczna objawia się zaburzeniem wszystkich par opozycyjnych (mowa bezdźwięczna całkowita) lub części z nich (mowa bezdźwięczna częściowa), a nawet jednej pary. Towarzyszy jej zawsze dźwięczna wymowa samogłosek i głosek sonornych(/r/, /l/, /li/ /m/, /n/, /j/, /ń/). Bywa, że zaburzonych jest 11 par opozycyjnych, niezaburzona pozostaje wymowa głosek wargowo-zębowych /w/ i /wi/.

W przypadku tej wady w mowie pojawiają się **poważne zniekształcenia dźwiękowej postaci wyrazów, co znacznie utrudnia jej odbiór**, np. /pusza/ 'burza', /pszosa/ 'brzoza', /rypa/ 'ryba', /to tomu/ 'do domu'. Powstają też homonimy: /puty/ – buty, budy, /cień/ – cień, dzień, /szal/ – żal, szal itp. Odbiór mowy bezdźwięcznej jest możliwy dzięki kontekstowi. W przypadku

pojedynczych wyrazów czy nazw własnych jest on znacznie utrudniony bądź niemożliwy.

Zgodnie z trójczłonowym podziałem dyslalii możliwe są trzy rodzaje mowy bezdźwięcznej:

- substytucja spółgłosek dźwięcznych na bezdźwięczne,
- deformacja – wymawianie spółgłosek dźwięcznych w postaci półdźwięcznej (z dźwięczną fazą początkową i bezdźwięczną fazą końcową lub odwrotnie; bywa, że głoski półdźwięczne pojawiają się jako przejściowe w terapii),
- opuszczanie głosek dźwięcznych (występuje najrzadziej).

Do przyczyn mowy bezdźwięcznej zalicza się:

- zaburzenia słuchu fizjologicznego i słuchu fonematycznego,
- trudności z koordynacją pracy wiązań głosowych z artykulacją nasady,
- obniżone napięcie mięśni artykulacyjnych,
- uszkodzenia centralnego systemu nerwowego (afazja).

W przypadku mowy bezdźwięcznej kolejność wywoływania głosek ustala się następująco:

- Znaczenie ma odległość miejsca artykulacji od krtani – im dalej od krtani, tym łatwiej jest głoskę udźwięcznić. Kolejność jest następująca: /w, wi, z, ź, ż, dz, dź, dż, b, bi, d, g, gi/.
- Najłatwiej jest uzyskać głoski szczelinowe, następnie zwarto-szczelinowe i zwarte, gdyż powstaje przy nich mniejsze ciśnienie podczas artykulacji.

Należy jednak pamiętać o jej modyfikacji, jeśli dziecko jest jeszcze na etapie przyswajania systemu fonologicznego, np. nie wymawia w ogóle głosek szumiących /ż/, /dź/.

Dla dzieci, które mają trudność z wymową głosek dźwięcznych, zamieszczam link do filmiku Pani Agaty Kwias, w którym autorka nagrania prezentuje ćwiczenia dla głosek dźwięczna – bezdźwięczna.

<https://www.facebook.com/agatakwiaslogopeda/videos/228421911843299>

Źródło:

- Fonem.eu
- Komlogo.pl

Opracowanie:

Dagmara Gawenda – Drab, neurologopeda, pedagog